

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ
з навчальної дисципліни
«ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ»
для здобувачів другого курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право», ОПП «Право»
на 2025 – 2026 н. р.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВЧЕННЯ ПРО ЦИВІЛЬНО-
ПРАВОВУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 1. Інститут відповідальності у системі цивільного права України:
загальна характеристика.

Сучасний стан та перспективи розвитку вчення про цивільно-правову відповідальність. Теорії цивільно-правової відповідальності.

Інститут цивільно-правової відповідальності у системі цивільного права України та його особливості.

Поняття цивільно-правової відповідальності у юридичній літературі та законодавстві. Сутність цивільно-правової відповідальності у системі охоронних правовідносин. Цивільно-правова відповідальність як цивільно-правова санкція. Ризик та цивільно-правова відповідальність.

Відмежування цивільно-правової відповідальності від суміжних категорій. Цивільно-правова відповідальність та міри оперативного впливу.

Цивільно-правова відповідальність та майново-господарські санкції: проблеми співвідношення.

Принципи цивільно-правової відповідальності у договірних та позадоговірних відносинах. Функції цивільно-правової відповідальності.

Механізм реалізації цивільно-правової відповідальності та його структура. Специфіка механізму реалізації цивільно-правової відповідальності за видом цивільного правовідношення.

Тема 2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності.

Загальна характеристика підстав цивільно-правової відповідальності. Юридичні та фактичні підстави цивільно-правової відповідальності.

Протиправне діяння як елемент складу цивільного правопорушення. Шкідливі наслідки як елемент цивільного правопорушення. Поняття моральної шкоди.

Причинний зв'язок між протиправним діянням та його наслідками як елемент складу цивільного правопорушення.

Вчення про вину як елемент складу цивільного правопорушення. Теорії вини та їх втілення у цивільному законодавстві. Особливості відповідальності без вини. Підстави звільнення від відповідальності та їх характеристика.

Страховання цивільно-правової відповідальності: поняття, види, особливості.

Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Тема 3. Співвідношення понять «цивільно-правова відповідальність» і «захист цивільних прав».

Правовий захист як одна з гарантій прав і свобод учасників цивільних правовідносин. Теоретичні концепції щодо визначення поняття «право на захист». Підстави для захисту цивільного права.

Співвідношення поняття «захист цивільних прав та інтересів» з такими категоріями як «охорона цивільних прав», «цивільно-правова відповідальність», «цивільно-правова санкція».

Тема 4. Міри оперативного впливу на правопорушника у цивільному праві України.

Сутність мір оперативного впливу у цивільному праві України. Види мір оперативного впливу у цивільному праві. Підстави застосування мір оперативного впливу.

Міри оперативного впливу та особливості їх застосування за видом зобов'язального правовідношення. Співвідношення мір оперативного впливу та організаційно-господарських санкцій за цивільним та господарським законодавством України.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ВИДИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема 5. Загальна характеристика видів цивільно-правової відповідальності.

Вчення про види цивільно-правової відповідальності.

Переддоговірна відповідальність у цивільному праві: поняття, підстави, особливості, перспективи нормативного закріплення.

Договірна та позадоговірна відповідальність та їх загальна характеристика.

Часткова відповідальність та особливості її застосування. Солідарна відповідальність та її особливості. Субсидіарна відповідальність та її ознаки.

Повна, обмежена та кратна цивільно-правова відповідальність.

Цивільно-правова відповідальність окремих учасників цивільно-правових відносин.

Загальна характеристика цивільно-правової відповідальності юридичних осіб. Вина юридичних осіб. Відповідальність учасників підприємницьких товариств за зобов'язаннями товариства.

Специфіка цивільно-правової відповідальності фізичних осіб.

Тема 6. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань.

Сутність поняття «порушення» договірних зобов'язань.

Правові наслідки порушення договірних зобов'язань.

Поняття договірної відповідальності як виду цивільно-правової відповідальності. Принципи договірної відповідальності.

Умови відповідальності за порушення договірних зобов'язань. Форми договірної відповідальності.

Особливості відшкодування моральної шкоди за порушення договірних зобов'язань.

Тема 7. Цивільно-правова відповідальність в недоговірних зобов'язаннях.

Підстави виникнення деліктних зобов'язань.

Протиправність поведінки заподіювача шкоди як умова відшкодування заподіяної шкоди. Об'єктивна або нормативістська теорія протиправності. Об'єктивно-суб'єктивна концепція протиправності у деліктних правовідносинах.

Причинний зв'язок як умова відшкодування заподіяної шкоди (теорія рівноцінних умов, теорія необхідної умови, теорія адекватного заподіяння).

Презумпція вини як особливість деліктної відповідальності.

Підстави звільнення від обов'язку відшкодування шкоди. Зовнішні обставини, що впливають на поведінку заподіювача шкоди. Протиправні дії третіх осіб. Обставини, що характеризують стан заподіювача шкоди. Обставини, що характеризують поведінку потерпілого. Майновий стан заподіювача шкоди.

Відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами. Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ФОРМИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Тема 8. Загальна характеристика форм цивільно-правової відповідальності.

Загальна характеристика мір (форм) цивільно-правової відповідальності.

Особливості відповідальності за невиконання грошових зобов'язань.

Особливості завдатку як форми цивільно-правової відповідальності.

Форми цивільно-правової відповідальності у позадоговірних зобов'язаннях.

Проблеми правозастосування у сфері реалізації форм цивільно-правової відповідальності.

Тема 9. Відшкодування збитків як форма цивільно-правової відповідальності.

Відшкодування збитків як форма цивільно-правової відповідальності.

Підходи до розуміння складу збитків у цивільному та господарському законодавстві. Поняття реальних збитків та упущеної вигоди.

Проблеми правозастосування у сфері відшкодування збитків.

Тема 10. Відшкодування моральної шкоди як форма цивільно-правової відповідальності.

Матеріальна компенсація моральної шкоди як форма цивільно-правової відповідальності. Поняття моральної шкоди.

Протиправна поведінка особи, яка завдала моральної (немайнової) шкоди. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою правопорушника і її результатом – моральною (немайновою) шкодою. Вина особи, яка завдала моральної (немайнової) шкоди.

Визначення розміру моральної (немайнової) шкоди.

Тема 11. Неустойка як форма цивільно-правової відповідальності.

Неустойка як форма цивільно-правової відповідальності: поняття, порядок стягнення.

Загальна характеристика вчення про види неустойки. Особливості застосування залікової неустойки. Особливості застосування альтернативної неустойки. Застосування штрафної неустойки. Особливості застосування виключної неустойки.

Підходи до розуміння неустойки у цивільному та господарському законодавстві України.